

UZASADNIENIE

do zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 22 listopada 2019r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Łąki Dąbrowskie PLH240041

I Uzasadnienie merytoryczne

Zgodnie z art. 28 ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614 z późn. zm.) dla obszaru Natura 2000 regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego, w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt dla których ochrony utworzono obszar Natura 2000.

Decyzją Komisji Europejskiej 2013/741/UE z 7 listopada 2013 r. obszar Łąki Dąbrowskie PLH240041 został zatwierdzony i uznany jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty.

Zgodnie ze Standardowym Formularzem Danych opracowanym w sierpniu 2010 r. (zaktualizowanym w lipcu 2019r.) obszar Natura 2000 Łąki Dąbrowskie PLH240041 został wyznaczony dla ochrony:

- siedliska przyrodniczego:
6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*)
- gatunków zwierząt:
6177 Modraszek telejus *Maculinea (Phengaris) teleius*
6179 Modraszek nausitous *Maculinea (Phengaris) nausithous*

Projekt zarządzenia w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Łąki Dąbrowskie PLH240041 został przygotowany zgodnie z art. 28 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. z 2010 r. Nr 34 poz. 186 z późn. zm.).

Ponieważ w granicach obszaru Natura 2000 Łąki Dąbrowskie PLH240041 nie ma krajowych form ochrony przyrody, dla których ustanowiono plan ochrony uwzględniający zakres, o którym mowa w art. 28 ust. 10, nie zachodzą przesłanki do wyłączenia całości lub części obszaru Natura 2000 ze sporządzania planu zadań ochronnych, określone w art. 28 ust. 11 pkt 2 i 3 ustawy o ochronie przyrody.

Obszar Natura 2000 leży w granicach administracyjnych Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych Nadleśnictwa Siewierz, częściowo na terenie zarządzanym przez nie, dla którego plan urządzenia lasu nie zawiera zakresu, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. W związku z tym nie może mieć zastosowania przepis art. 28 ust. 11 pkt 3a ustawy o ochronie przyrody.

Plan zadań ochronnych będący przedmiotem niniejszego zarządzenia, został przygotowany z uwzględnieniem zapisów Standardowego Formularza Danych dla przedmiotowego obszaru oraz wszystkich dostępnych danych i materiałów, a w szczególności opracowania:

- Blaik T. 2018 Rozpoznanie przyrodnicze w obszarze Łąki Dąbrowskie
- Cabała S. 2008 Raport z weryfikacji kompletności sieci Natura 2000 w województwie śląskim.
- Chłond D., Gorczyca J., Herczek A. 2010. Inwentaryzacja modraszków i boru jodłowego w województwie Śląskim. Dokumentacja przyrodnicza dla obszarów NATURA 2000 w woj. śląskim: Dąbrowskie Łąki, Łąki w Jaworznie, Łąki w Sławkowie, Łąki w Śliwie, Lemańskie Jodły.

Zapisy planu zadań ochronnych sformułowano z uwzględnieniem następujących ustaleń dotyczących stanu ochrony siedliska przyrodniczego, dokonanych na podstawie dostępnych danych, w tym ww. opracowań.

Potwierdzono występowanie w stanie kwalifikującym do uznania za przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000:

- 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*).
- 6177 Modraszek telejus *Maculinea (Phengaris) teleius*
- 6179 Modraszek nausitous *Maculinea (Phengaris) nausithous*

Mając na względzie uwarunkowania formalne i merytoryczne w Planie Zadań Ochronnych wskazano zidentyfikowane podczas prac nad planem:

1. Zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony określono na podstawie faktycznego stanu siedliska lub gatunku i jego siedliska. Podczas analizy czynników powodujących lub

mogących stanowić potencjalne zagrożenie dla zachowania siedlisk lub gatunków i ich siedlisk we właściwym stanie ochrony, zidentyfikowano zagrożenia istniejące i potencjalne. Nasilanie się wskazanych w Zarządzeniu (zał. 3 do Zarządzenia) czynników może przyczynić się do pogorszenia stanu ochrony siedlisk lub gatunków i ich siedlisk w obszarze Natura 2000.

Odnośnie do siedliska przyrodniczego: 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*) jako zagrożenia istniejące wskazano: **A03.03** Zaniechanie/ brak koszenia, **I01** Obce gatunki inwazyjne, **I02** Problematyczne gatunki rodzime, **J02.01** Zасыpywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie, **K02.01** Zmiana składu gatunkowego (sukcesja), **K02.02** Nagromadzenie materii organicznej, **M01** Zmiana czynników abiotycznych.

Obecnie zdecydowana większość płatów siedliska w obrębie obszaru Natura 2000 nie jest użytkowana. Tylko w niektórych miejscach są one koszone. Brak koszenia powoduje spontaniczne, powolne zmiany składu gatunkowego, rozrost niektórych ekspansywnych gatunków zielnych (m.in. wiaźówka błotna *Filipendula ulmaria*, stokłosa bezostna *Bromus inermis*, trzcina pospolita *Phragmites australis*, tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*, trzcinnik piaskowy *Calamagrostis epigejos*, jeżyny *Rubus* spp., mozga trzcinowata *Phalaris arundinacea*, ostrożeń polny *Cirsium arvense*), kosztem roślin łąkowych, typowych dla siedliska, a także powolne wkraczanie roślinności krzewiastej. W płatach nieużytkowanych kośnie siedlisk zaczynają się także pojawiać pospolite w tym regionie gatunki inwazyjne, głównie nawłóć kanadyjska *Solidago canadensis* oraz n. późna *S. serotina*. Wskutek długotrwałego braku użytkowania kośnego w płatach siedliska nagromadziła się dość gruba warstwa nierozłożonych, martwych części roślin (tzw. wojułoku). Utrudnia to kiełkowanie i wzrost siewek wielu gatunków roślin łąkowych. Charakter roślinności w płatach siedliska świadczy o tym, że w ostatnim czasie w obszarze nastąpiło obniżenie poziomu wód gruntowych. Jest to prawdopodobnie spowodowane ociepleniem się klimatu przy jednoczesnym braku zwiększenia sum opadów. Związany z tym znaczny wzrost parowania w konsekwencji przyczynił się do większej utraty wody z wierzchniej warstwy gleby. Obniżenie poziomu wód gruntowych jest również spowodowane innymi przyczynami, w tym prowadzonymi w przeszłości pracami melioracyjnymi. Wynikiem jest stopniowa zmiana składu gatunkowego zbiorowisk łąkowych, w tym rozprzestrzenianie się gatunków preferujących lub tolerujących suchsze podłoże.

Jako zagrożenia potencjalne uznano: **A02** Zmiana sposobu uprawy, **A08** Nawożenie /nawozy sztuczne/, **B01** Zalesianie terenów otwartych, **G05.07** Niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak, **D01.04** Drogi kolejowe, w tym TGV

Brak opłacalności wynikającej z użytkowania łąkowego może spowodować zamianę siedlisk łąkowych w grunty orne i wprowadzanie na nie nieco bardziej dochodowych upraw. Stosowanie nawozów w celu zwiększenia wydajności produkcyjnej łąk może spowodować wzrost żyzności siedliska oraz zmiany w strukturze i składzie gatunkowym siedlisk łąkowych na korzyść wysoko produktywnych traw. Ze względu na małą rentowność uprawy roli w miejscach występowania płatów siedliska 6410 istnieje ryzyko, że część prywatnych właścicieli przeznaczy te grunty do zalesienia. Użytkowanie łąkowe polegające na regularnym stosowaniu zabiegów koszenia w okresie typowym dla innych zbiorowisk łąkowych (okres od drugiej połowy czerwca do końca lipca) może ograniczać możliwość wykształcania nasion przez późno kwitnące gatunki typowe dla siedliska 6410, powodując spadek ich udziału w runi łąkowej na rzecz gatunków łąk świeżych oraz łąk wilgotnych ze zw. *Calthion*. Prace w obrębie terenów kolejowych w granicach obszaru w celu utrzymania i modernizacji mogą się wiązać z fizycznym niszczeniem siedliska

Odnośnie do gatunków zwierząt: 6177 Modraszki telejus *Maculinea (Phengaris) teleius*, 6179 Modraszki nausitous *Maculinea (Phengaris) nausithous* jako zagrożenia istniejące wskazano: **A03.03** Zaniechanie/ brak koszenia, **I01** Obce gatunki inwazyjne, **I02** Problematyczne gatunki rodzime, **K02.01** Zmiana składu gatunkowego (sukcesja), **G05.07** Niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak.

Zdecydowana większość łąk w granicach obszaru nie jest użytkowana kośnie. Znaczna część łąk została dawno porzucona na co wskazuje miejscami zaawansowana sukcesja wtórna. Zanikanie kultury łąkarskiej stanowi główne zagrożenie dla siedliska gatunku, którego zachowanie we właściwym stanie (optymalnie w ramach siedliska 6410) jest uwarunkowane ekstensywnym koszeniem łąk. Ich długoletnie odłogowanie prowadzi do powolnych niekorzystnych zmian florystycznych, fitocenotycznych, wreszcie do redukcji powierzchni siedliska w wyniku jego zarastania przez roślinność obcą siedliskowo, w tym gatunki niełąkowe. Zarzucenie koszenia sprzyja pojawianiu się i rozprzestrzenianiu wysokich bylin. Szczególnie ekspansywnymi gatunkami są nawłocie: kanadyjska *Solidago canadensis* i późna *S. serotina*. Miejscami w wyniku ich rozrostu doszło już do znacznego przekształcenia siedliska, a nawet wykształcenia się jednogatunkowych agregacji (na razie niedużych) zastępujących roślinność łąkową. Problematyczny jest

zwłaszcza trzcinnik piaskowy *Calamagrostis epigejos* miejscowo osiągający wysokie zagęszczenie. Mniejsze znaczenie ma trzcina pospolita *Phragmites australis* rzadko tworząca większe skupienia oraz mniej liczny ostrożeń polny *Cirsium arvense* i sadziec konopiasty *Eupatorium cannabinum*. W miejscach nadmiernego rozrastania się wymienionych gatunków może dochodzić do zacinienia utrudniającego rozwój krwiściągu, zmniejszania się jego zagęszczenia, a w razie formowania się bardziej zwartych agregacji do zaniku siedliska. W konsekwencji odłogowania lub całkowitego porzucenia części łąk wkraczają krzewy oraz nalot i podrost drzew. Miejscami doszło do rozdrobnienia i znacznej izolacji płatów siedliska w wyniku rozwoju zarośli i zaawansowanej sukcesji gatunków drzewiastych. Łąki są nadal częściowo użytkowane kośnie, jednak terminy koszenia są przeważnie niekorzystne dla obu gatunków. W roku 2018 koszenie odbywało się przeważnie w okresie od końca czerwca do pierwszej połowy sierpnia (głównie w lipcu), rzadziej także w pierwszej połowie czerwca. Termin przypadł zatem na szczyt lotu motyli i rozwoju jaj i gąsienic. Wraz z pokosem częściowo usuwane są i niszczone stadia preimaginalne, a motyle mają utrudniony dostęp do rośliny pokarmowej. Ze względu na ograniczony zasięg przestrzenny oddziaływania zagrożenie jest obecnie na ogół niewielkie.

Jako zagrożenia potencjalne uznano: **A02** Zmiana sposobu uprawy, **A03.01** Intensywne koszenie lub intensyfikacja, **A08** Nawożenie /nawozy sztuczne/, **B01** Zalesianie terenów otwartych, **D01.04** Drogi kolejowe, w tym TGV

Zanik łąkarstwa może prowadzić do zamiany części porzuconych łąk w grunty orne i wprowadzanie bardziej dochodowych upraw. Regularne koszenie łąk w złym terminie i/lub zbyt często oraz możliwe podsiewanie, może prowadzić do zakłócenia lub uniemożliwienia rozwoju gatunku i zubożenia siedliska (wyparcie krwiściągu). Stosowanie nawozów w celu zwiększenia wydajności produkcyjnej łąk może spowodować wzrost żyzności siedliska oraz zmiany w strukturze i składzie gatunkowym siedlisk łąkowych na korzyść wysoko produktywnych traw. Porzucenie łąk może skłonić właścicieli do ich przeznaczenia pod cele zalesieniowe. Szczególnie narażone wydają się działki położone w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów leśnych. Prace w obrębie terenów kolejowych w granicach obszaru w celu utrzymania i modernizacji mogą się wiązać z fizycznym niszczeniem siedliska

Zagrożeniom przyporządkowano kody i opisy z Listy referencyjnej zagrożeń, presji i działań stanowiącej załącznik nr 5 obowiązującej Instrukcji wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000.

2. Cele działań ochronnych dla przedmiotów ochrony określono mając na względzie potrzebę co najmniej utrzymania siedlisk lub gatunków i ich siedlisk w obszarze w tym poprawy ich stanu ochrony (zał. 4 do Zarządzenia). Odnośnie do siedliska 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*) jako cel wskazano poprawę i/lub utrzymanie na obecnym poziomie wskaźników i/lub parametrów na poszczególnych stanowiskach. Odnośnie do gatunków zwierząt: 6177 Modraszek telejus *Maculinea (Phengaris) teleius*, 6179 Modraszek nausitous *Maculinea (Phengaris) nausithous*) jako cel wskazano poprawę i/lub utrzymanie na obecnym poziomie wskaźników i/lub parametrów w poszczególnych enklawach. Cel działań ochronnych ma bezpośrednie odzwierciedlenie w działaniach określonych w zał. 5 do zarządzenia.
3. Działania ochronne dla przedmiotów ochrony zostały sformułowane z uwzględnieniem osiągnięcia założonych celów.

Działania ochronne podzielono na obligatoryjne i fakultatywne. Jako działanie obligatoryjne uznano zachowanie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, stanowiących przedmioty ochrony położonych na trwałych użytkach zielonych, a także ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych; a jako wykonawcę tych działań wskazano właścicieli gruntów. Działania fakultatywne, ze względu na swój charakter, mogą być realizowane w ramach korzystania z mechanizmów finansowych określonych we wspólnej polityce rolnej dlatego jako wykonawcę tych działań również wskazano właścicieli, posiadaczy lub dzierżawców. Jedynie działania fakultatywne polegające na odkrzewianiu i usuwaniu podrostu drzew, usuwaniu nawłoci z siedlisk, może być finansowane poprzez zastosowanie innych mechanizmów. W przypadku braku zainteresowania ze strony właścicieli, posiadaczy, dzierżawców gruntów zadania te może realizować Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach. W odniesieniu do przedmiotów ochrony zaplanowano również monitoring stanu, który jest tożsamy z monitoringiem realizacji działań ochronnych, w obrębie wyznaczonych powierzchni badawczych (transekty), przez okres obowiązywania planu zadań ochronnych, w celu zaobserwowania zmian w fizjonomii siedliska przyrodniczego, siedlisk gatunków i identyfikacji zachodzących w nich tendencji. Zasady prowadzenia monitoringu dla przedmiotów ochrony oparto na metodyce opracowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego

Monitoringu Środowiska. Określono współrzędne geograficzne stałych miejsc wykonywania badań monitoringowych.

Nie stwierdzono potrzeby uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony.

4. Sformułowano wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

Na podstawie analizy dokumentów planistycznych gminy Dąbrowa Górnicza i Łazy:

- Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla terenu miasta i gminy Łazy (tekst ujednoczony) Uchwała nr XXIV/215/17 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 23.02.2017r. wraz z załącznikami,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Dąbrowa Górnicza (tekst ujednoczony po zmianie II edycji) Uchwała nr XXXIII/706/2017 Rady Miejskiej W Dąbrowie Górniczej z dnia 22.11.2017 r. wraz z załącznikami,
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego miasta i gminy Łazy Uchwała nr XX/179/16 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 14 września 2016 r. wraz z załącznikami,
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego miasta Dąbrowa Górnicza w rejonie Sikorki-Bugaja-Turcznawy. Uchwała nr XXXV/699/14 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 26.03.2014 wraz z załącznikami,
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego miasta Dąbrowa Górnicza dla rurociągu tlenu z huty ArcelorMittal do huty CMC Zawiercie Uchwała nr LIII/931/10 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 23.10.2010 r

w kontekście wpływu realizacji ich ustaleń na siedliska i gatunki podlegające ochronie sformułowano zalecenia/postulaty dotyczące ich zmiany.

Biorąc pod uwagę czynniki warunkujące utrzymanie stanu ochrony populacji gatunków i siedlisk przyrodniczych związane z ustaleniami dokumentów planistycznych szczególną uwagę zwrócono, że wiodącą dla obszarów wyznaczonych w dokumentach planistycznych powinna być funkcja przyrodnicza warunkująca zachowanie siedliska przyrodniczego i siedliska gatunków będących przedmiotami ochrony. Inne przeznaczenie terenu może być realizowane pod warunkiem, że nie będzie się ono wiązało z fizycznym zniszczeniem siedlisk i nie będzie generowało zmiany stosunków wodnych mających pierwszorzędny wpływ na stan ich ochrony. Zwrócono również uwagę na konieczność ujawnienia przebiegu granicy ostoi w niektórych wskazanych powyżej dokumentach planistycznych (zał 6 do Zarządzenia).

W wyniku prac nad planem zadań ochronnych dla przedmiotowego obszaru stwierdzono, że nie jest konieczne sporządzenie Planu Ochrony dla obszaru Natura 2000 Łąki Dąbrowskie PLH240041 ponieważ plan zadań ochronnych jest wystarczającym narzędziem do zapewnienia ochrony przedmiotowi ochrony w obszarze z uwagi na zaplanowane działania ochronne oraz zakres wskazanego monitoringu.

Przebieg granic ostoi Łąki Dąbrowskie PLH240041 przedstawiono na załączniku mapowym oraz opisano w oparciu o 619 punkty węzłowe, dla których podano długość i szerokość geograficzną w układzie współrzędnych płaskich prostokątnych PL-1992 (zał. 1 i 2 do Zarządzenia).

II Udział społeczeństwa

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach zapewniła możliwość aktywnego udziału wszystkich zainteresowanych w trakcie całego procesu wypracowywania ustaleń planu zadań ochronnych – do prac nad planem zostali zaproszeni przedstawiciele gminy, starostwa, rolników, gospodarujących wodami, a także naukowcy i przedstawiciele ekologicznych organizacji pozarządowych. Przygotowując projekt zarządzenia wzięto także pod uwagę wnioski i uwagi zgłoszone przez ww. zainteresowanych.

Mając na względzie art. 28 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach zapewnił możliwość udziału społeczeństwa w opracowaniu dokumentu na zasadach określonych w ustawie z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Fakt przystąpienia do sporządzenia planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Łąki Dąbrowskie PLH240041 podano do publicznej wiadomości (informacja z dnia 26 stycznia 2016r.) poprzez zamieszczenie ogłoszenia na stronie internetowej i tablicy ogłoszeń Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach, a także poinformowanie właściwych terenowo jednostek samorządowych, Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej, organizacji pozarządowych oraz pozostałych zidentyfikowanych zainteresowanych.

Informację o sporządzeniu projektu przedmiotowego zarządzenia podano do publicznej wiadomości, poprzez obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z 31 lipca 2019r. W obwieszczeniu poinformowano o możliwości i sposobie zgłaszania uwag, podając, że winny być one wnoszone do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w terminie 21 dni.

Obwieszczenie to zamieszczono na stronie internetowej i tablicy ogłoszeń Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach, a także przekazano do właściwego miejscowo Urzędu Miasta w Dąbrowie Górniczej, Urzędu Miasta Łazy.

W wyznaczonym terminie wpłynęła uwaga Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska dotycząca załącznika nr 6 do zarządzenia, aby podać kod przedmiotowego obszaru Natura 2000 przy wskazaniach do poszczególnych dokumentów planistycznych tam, gdzie użyta została nazwa obszaru. Uwaga została uwzględniona, podany został kod obszaru przy wskazaniach do poszczególnych dokumentów planistycznych, tam gdzie użyta została nazwa obszaru.

W związku z art. 59 ust. 2 ustawy z 23 stycznia 2009r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1464) przedmiotowy plan zadań ochronnych, jako akt prawa miejscowego został uzgodniony przez Wojewodę Śląskiego pismem nr: IFIII.710.11.2019 z 9 października 2019r.